

Mikko Pennanen & Päivi Kanerva

Avoimien tieteiden osaksi yliopiston arkipäivää: case Turun yliopisto

Päivi Kanerva, Turun yliopiston kirjasto, paivi.kanerva@utu.fi.

Tämän esityksen tavoitteena on kertoa siitä, mitä työtä Turun yliopistossa ja Turun yliopiston kirjastossa on tehty avoimen tieteen edistämiseksi. Aluksi käsitellään sitä, mikä on Turun yliopiston missio avoimessa tieteessä, kuinka tätä missiota on konkretisoitu politiikoin sekä sitä, kuinka yliopisto/kirjasto on käytännössä alkanut edistää avoimuuden toteutumista yliopiston työssä sekä sitä, minkälaisia haasteita/avoimia kysymyksiä asiaan liittyy

Suomi on laatinut vision, jonka mukaan se haluaa olla maailman edelläkävijämaa tieteen avoimuudessa. Vision mukaan tieteen avoimuuden avulla voidaan saavuttaa ”yllättäviä löytöjä ja luovaa oivaltamista”¹. Vision toteuttamisessa on tärkeää saada avoimuuden periaatteet osaksi yliopiston strategiaa sekä jalkauttaa strategiasa ilmaistut linjaukset osaksi yliopiston jokapäiväistä työtä.

Avoimuus osaksi Turun yliopiston toimintaa

Turun yliopiston missiona/yhtenä perustoimintaperiaatteena on toimia ”Vapaan kansan lahjana vapaalle tieteelle”². Ajatus tieteen vapaudesta on Turun yliopiston toiminnan perusarvo. Tavoitteena on, että Turun yliopisto on vuoteen 2020 mennessä Suomen johtava yliopisto avoimessa tieteessä. Tavoitteen saavuttamista varten yliopisto on laatinut avoimuutta korostavat data- ja julkaisupolitiikat.³

Konkreettisesta politiikkatyöstä on vastannut Turun yliopiston OpenUTU-projekti, jossa kirjasto on toiminut aktiivisena osallistujana. OpenUTU-projekti laati ensimmäiseksi yliopiston datapolitiikan. Projektin tehtävänä on jatkossa politiikoissa tehtyjen linjausten jalkauttaminen osaksi yliopiston toimintaa.

Turun yliopiston nykyiset ja tulevaisuuden haasteet liittyvät avoimen tieteen jalkauttami-

¹http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2014/Avoimen_tieteen_ja_tutkimuksen_tiekartta_2014_2017

²https://www.utu.fi/fi/Tutkimus/avoimien_tieteiden_julkaisut/Sivut/Julkaisupolitiikka.aspx

³ http://www.utu.fi/fi/Tutkimus/avoimien_tieteiden_julkaisut/Sivut/home.aspx

seen yliopistoon. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää sekä viestintää että koulutusta. Tätä tarvetta korostaa se, että kirjaston keväällä 2016 suorittaman LibQual-kyselyn mukaan yliopiston tutkijat eivät olleet kovin tietoisia kirjaston tarjoamista tutkimuspalveluista.

Kirjasto avoimen tieteen edistäjä

Useat avoimeen tieteeseen liittyvät asiat ovat uusia sekä kirjastolle että tiedeyhteisölle. Tämän vuoksi päädyimme TY:ssä siihen, että ainakaan toistaiseksi emme puhu varsinaisesta koulutuksesta. Sen sijaan olemme päätyneet järjestämään tilaisuuksia, joissa kirjasto ja muut OpenUTU-projektin tahot yhteistyössä pohtivat ja viestivät avoimesta tieteesestä.

Tarkoitus on levittää tietoa yliopiston datapolitiikasta ensin yliopiston tukihenkilökunnalle ja tämän jälkeen tutkijoille ja opiskelijoille. Järjestimme keväällä 2016 ADA (Avoin data)-tilaisuuksia, joissa käsitelimme sitä, mitä avoin data on, miksi dataa tulee jakaa, minkälaisia kysymyksiä siihen liittyy (mm. oikeudet/metadatta) sekä avoimen tieteen palveluita. Saamamme palaute oli positiivista. Yleinen linja palautteessa oli se, että osallistujat toivovat konkreettisia ratkaisuja (kuinka teen tämän) erilaisten yleisten politiikkalinjausten sijaan.

Avoimen tieteen tilaisuuksia on jatkettu syksyllä 2016. Ensimmäiseksi opetusta annettiin kirjaston omalle henkilökunnalle: sekä tietoasiantuntijoille että kirjastosihtereille. On tärkeää, että kaikki kirjaston asiakaspalvelutehtävissä toimivat henkilöt ovat tietoisia avoimesta tieteesestä. Kirjastosihtereiden koulutuksen tavoitteena oli se, että he osaavat tarvittaessa opastaa asiakkaita oikeiden asiantuntijoiden pariin.

Uusina aiheina syksyllä 2016 ovat tulleet Suomen Akatemian haun infotilaisuuksien yhteyteen liitetyt lyhyet (n. 15 min) avoimen datan ja TUULI-työkalun esittelyt. Nämä tilaisuudet järjestettiin yhteistyössä yliopiston kehittämispalveluiden kanssa. Totesimme yhdessä, että paras tapa motivoida tutkijoita osallistumaan myös TUULI-aineistonhallintatyökalua koskeviin kou-

lutuksiin on niiden yhdistäminen Suomen akatemian tutkimusrahoitusta koskeviin työpajoihin. Toinen uusi aihe, joka on vielä suunnitteilla, on ORCID-tunnisteiden käyttöön liittyvät tilaisuudet. Kolmas, myös vielä suunnitteilla oleva asia on rinnakkaistallentamiseen ja sen edistämiseen liittyvät tilaisuudet.

Avoimen tieteen tilaisuuksien tueksi kirjasto on laatinut LibGuides-oppaat tutkimusdatasta sekä on laatimassa avointa julkaisemista koskevaa LibGuides-opasta⁴. Lisäksi kirjasto on osallistunut syksyn 2015 ja kevään 2016 aikana valtakunnalliseen TUULI-projektiin, jonka tehtävänä ja tuloksena rakennettiin Suomen yliopiston tutkijoiden käyttöön yhteinen työkalu. TUULI-työkalun avulla tutkijat voivat laatia tutkimukselleen helposti datan/aineistonhallintasuunnitelman.⁵

Diskussio

Avoimen tieteen jalkauttaminen Turun yliopistoon on siis tällä hetkellä voimakkaassa kehitysvaiheessa. Haasteina on se, kuinka tutkijat saadaan motivoitumaan ja osallistumaan koulutusmuotoisiin tapahtumiin. Sopiva tapahtuma/koulutusmuoto on vielä osin hakemassa muotoaan. Tuntumana on kuitenkin mm. keväällä pidettyjen ensimmäisten tilaisuuksien pohjalta se, että tutkijat ovat kiinnostuneita konkreettisista ratkaisuista ja toivovat käytännön esimerkkejä joiden mukaan he voivat toimia ja oikeasti avata tutkimusprosessia ja dataansa. Yleisenä toteamuksena voi todeta, että avoimen tieteen edistäminen on sekä tutkijoille että yliopiston tukihenkilökunnalle haastava mutta mielenkiintoinen ja jatkuvasti kehittyvä oppimisprosessi. Kaikkia asioita ei voi osata heti, mutta yhdessä pohtimalla tapahtuu kollektiivista oppimista jonka avulla voimme saada aikaan muutosta.

⁴ <http://libguides.utu.fi/tutkimusdata>

⁵ <https://wiki.helsinki.fi/display/Tuuli/Tuuli-projekti>